

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretiuu abonamentului:		Pretiuu insertiuniloru:		Correspondintiele sè se adreseze Redactiunei dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . .	5 fl.— cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.		
„ „ „ „ 1/2 anu . . .	2 „ 50 „			
Pentru Romani'a si strainetate pe anu . . .	7 „ — „			
„ „ „ „ 1/2 „ . . .	3 „ 50 „			

Metropolitu nou in scaunulu metropolitau alu Bucovinei.

Biseric'a ortodoxa din metropoli'a Bucovinei si a Dalmatiei odata cu invierea lui Cristosu, ea mai serbéza astadi si triumfulu aspiratiuniloru sale ierarhice. Dupa unu restimpu de aproape doi ani dela mortea arhiepiscopului si metropolitulu Teofilu Bendella, in scaunulu metropolitanu in vacantia, Majestatea Sa imperatulu denumi in dilele trecute, pe parintele archimandritu si vicariu episcopescu **Teoctistu Blajovicu, metropolitu alu Bucovinei si a Dalmatiei.** Astfelu serbéza fratii din Bucovin'a sant'a inviere a lui Cristosu cu o indoita bucuria, si impreuna cu ei ne bucuramu si noi in Domnulu. Ne bucuramu toti impreuna, pentru cà biseric'a lui Cristosu din Bucovin'a si Dalmati'a a dobanditu in persóna nou denumitulu metropolitu pre archipastoriulu celu bunu, ér poporulu romanu pre amicul sinceru si devotatu intereseloru sale.

Ni maresce bucuri'a nóstra in aceste mominte si denumirea asesorului consistorialu si archimandritu titulariu **Samuilu M. Andreeviçiu**, de archimandritu actualu. S. M. Andreeviçiu é unu barbatu dintre cei mai eminenti, si denumirea lui de archimandritu actualu este unu bunu auguriu pentru sperantiele Romaniloru din Bucovina.

Christosu a inviatu!

Precum se crede selavulu, ce geme apesatu de lantiurile unei robii seculari, cà a intratu in o lume noua, cà a scapatu de mórte si a intratu in viétia, candu prin vre unu evenimentu mare se vede eliberatu de catenele, ce-lu apesau atátu de multu, si pusu in positiunea de a gustá din fructele celei mai mari binefaceri, cu cari a dotatu creatoriulu omenimea, din fructele libertatii; astfelu se misica si palpitéza inim'a fiecarui crestinu astadi, candu sunetulu celu dulce alu campaneloru anuncia intregii lumi ortodoxe dela o margine pana la alt'a, cà a sositu diu'a, in carea

„sè ne bucuràm, si se ne veselimu,“ a sositu serbatórea serbatoriloru, a sositu momentulu, in carele luméa crestina serbéza evenimentulu celu mai insemnatu, ce s'a vediutu pre pamentu: eliberarea némului omenescu din robia pecatului prin mórtea si invierea fiiului lui Dumnedieu, triumfulu luminei si alu vietii, alu adeverului si alu dreptatii incontra intunerecului si alu mortii, incontra mintiunei si alu coruptiunei generalu socialu, in carea cadiuse intregu némulu omenescu in urm'a pecatului comis de protoparintele seu ~~in raiu~~, prin carele s'a ruptu legatur'a primitiva intre omu si Dumnedieu.

De càta mangaiare si de càta bucuria face astadi biseric'a partasi pre fi ei, candu prin gur'a preotului le rostese cuvinte maretie cum sunt: „intrati cu totii intru bucuri'a domnului, bogatii si seracii impreuna dantiuiti, veseliti-ve astadi, més'a este plina, ospetati-ve cu totii. Toti se ve indulciti de ospetiulu credintii, toti se luati bogati'a bunatatii etc. Càta frumsetie si càta sublimitate contienu aceste cuvinte!

Càta mangaiare dau ele omului necagitu si amaritu de greutatile vietii! Si vai, càta necesitate avemu astadi de consolare si bucuria, candu preste tiéra si poporu plutescu nesece nuori atátu de grei, candu orizontulu nostru ni se aréta atátu de posomoritu si atátu de intunecatu!

Candu vedemu poporulu nostru luptandu-se cu celu mai mare inimicu alu omului, cu saracii si lips'a: candu realitatea ne infacisiéza tiér'a intréga cercetata de o multime de plage si calamitati; candu cercurile mai inalte sunt preocupate de cele mai mari ingrigiri facia de incuraturele situatiunei, carea amenintia Europa cu o turburare si sguduire generala; candu esperienti'a ne demustra, cà si astadi mai esista o turma insemnata de carturari si farisei, cari si-indrépta armele lor: vitiulu si mintiun'a, spre a impedeçá pre tieri si popóre in tendinti'a loru dupa desvoltare si lumina, a le tiené in intunerecu si orbía, cu scopu de a le face selave pasiuniloru loru, si a le despoia de demnitatea omenésca, rapindu-le lumin'a

si independința; cându se petrecu în giurul nostru toate acestea și alte asemenea — atunci numai biserică, mamă noastră cea bună, asilulu nostru naturalu în timpuri de pericolu și neazuri ne chiama în sinulu seu și ne dice, „se ne bucurăm și se ne veselim, se uităm și se iertăm toate pentru înviare,“ numai ea ne mai consolă prin cuvintele sale cele blande și dulci, și aretându-ne, că prin sacrificiele aduse de însuși fiulu lui Dumnezeu s'au ruptu lănturile sclaviei și puterea morții, a înviatu libertatea și viața, ne insuflă speranța, că prin activitate și sacrificie după modelulu îndigitu de salvatorulu lumii, ne putem croi o sorțe mai bună, ne putem ridică din noroiulu pecatelor, ce ne impresora la o stare de înflorire și fericire, putem „trece din apatie și morțe la viața.“

Astăzi ne chiama biserică în sinulu seu, și ne dice: se ne bucurăm și se ne veselim,“ totu astăzi ne infacisăza înse realitatea cea atât de neamă și de apăsătoare pentru noi numai amaratiune și dorere. Oare putem noi deci „se ne bucurăm și se ne veselim“ în sensulu înviațiunei biserice, s'eu se ne amarim și intristăm, după cum ne provoca realitatea și împregiurările, în cari trăim în starea noastră actuală?

Da! se ne bucurăm va fi răspunsulu la această întrebare, pentru că prin evenimentulu celu mare, ce lu-serbăm astăzi, nemulu omenesc s'a strepusu pre alte baze și condițiuni de viață, ni s'a aretatu prin însuși fiulu lui Dumnezeu calea cea dreaptă, și armele, prin cari putem ajunge la bună stare și fericire; și dacă în realitate nu le posedem acestea, și nu le vedem realizându-se — scrutându după cauza ne vomu potă convinge, că isvorulu relelor nu este altulu, decâtu numai noi aceia, cari ne lasăm amăgiti de fraze și apucături, ce tientescu a ne înșelă, și a ne duce la morțe și peire, ér facia de cuvintele cele înalte ale mantuatoriului Cristosu depuse în cartea cartilor „urechi avem, dar nu audim, ochi avem, dar nu vedem,“ noi aceia, cari în viața noastră ne lasăm sedusi de favoruri și interese parute și momentan, și nu ne îndreptăm activitatea noastră astfel, ca prin ea se punem bas'a la o fericire perpetua a noastră și a întregu nemulu nostru.

Da! se ne bucurăm astăzi, că a înviatu domnulu și prin înviarea lui s'a inauguratu pentru societatea omenescă o era nouă, eră mantuirei, și se nu ne mirăm și intristăm de greutățile timpului, pentru că noi suntem cauză acestor greutăți. Se nu se mire tatalu de fiulu seu, că nu-lu asculta și stimăza, pentru că elu l'a crescutu; se nu se mire stăpenu, că slugile sale nu-lu asculta, pentru că elu pórta vin'a; se nu se mire conducătoriulu, dacă cei conduși de elu nu urmăza sfaturilor și comădei sale, pentru că elu nu le a știutu însuflă respectulu cuvenitu, și nu si-a știutu castigă autoritatea necesaria în conducere; se nu se mire privatulu, cându vede, că societatea, în carea traiesce nu prosperăza și înfloresce, pentru că elu nu si-a facutu datoriu de

membru; se nu ne mirăm că afacerile noastre în genere ne mergu de cătu-va timpu totu pre dosu, pentru că noi nu le-am datu direcțiunea, ca ele se mărğa după voi'a și în folosulu nostru!

Fiulu lui Dumnezeu ne a pregătitu această di de bucuria, elu carele s'a coboritu din înaltimea cerurilor și a luat chipu de robu, ca se ne mantuiască pre noi. Cine nu știe înse la câte suferințe nu s'a supusu elu pentru ca se pórta, se-si îndeplinescă opulu celu mare alu seu! Cine nu știe cătu a alergatu și cătu a învetiatu pre poporu, cătu s'a rogatu elu la tatalu seu pentru noi, la câte batjocuri și chinuri nu s'a supusu elu condusu numai de dragostea sa către omenime! Cum a beutu elu pacharulu celu plinu de amaratiune, cum s'a supusu elu patimelor și morții, pentru că prin înviarea sa se conduca pre omu din robia la libertate, din morțe la viața!

Da! se nu ne conturbe în bucuria noastră realitatea cea amară, ce ne impresora, pentru că veduți pre poporul nostru desvoldandu activitate și aducendu sacrificie pre altariulu biserice și natiunei sale! veduți pre bogatulu alergandu cu ajutorulu seu, întru alinarea durerilor seracului, alu orfanilor și a veduvelor! veduți pre învetiatorulu punendu-si sufletulu seu pentru aceia, cari îi învétia! veduți pre poporu sacrificandu ultimulu seu denariu pentru îmbunătățirea stărei material și spiritual a învetiatorilor și luminatorilor sei! Veduți oare în mediloculu biserice și natiunei noastre pre omulu, carele se se sacrifice pre sine și interesele sale private biserice și natiunei sale! Veduți legatură dragostei domnindu în activitatea noastră biserică și natională!

Ca se nu aparem pre aspri în pronunțarea judecării, vomu dice, că în mare parte nu.

Precum se arăta înse binefacerile unei instituiuni salutare numai atunci, cându respectivă instituiune se practică cu conscientiositate de poporu, pentru carele este facută, și în sensulu dorinței fundatoriului ei; tocma așa stă lucrulu și cu lumină, viața și libertatea, date de Messia celu făgăduitu: numai atunci potu ele aduce fructe în viața unui poporu, cându ele au petrunsu „în sangele și carnea“ aceluia, și le practicăza după dorința autoriului.

Cându mantuatorulu Cristosu si-a eluptatu triumfulu înviiării sale prin aceea, că a beutu pacharulu celu amar și s'a supusu pre sine la totu felulu de chinuri și batjocuri și în fine morții pre cruce, ne a învetiatu, că în lume numai prin munca și sudore, numai prin dureri și sacrificie si-póte eluptă omulu o stare mai bună, o stare de victoria și fericire. Dacă elu, fiulu lui Dumnezeu a preferitu acestu modu întru îndeplinirea opulu seu, atunci cum ne vomu acceptă noi nemernicii la unu viitoriu mai ferice, cându știm, că numai aceea slugă este „fericita“, pre care o va află domnulu „privighiandu“, ér nemernicu va fi aceluia, pre carele lu-va află lenevindu-se.“

Candu salvatoriulu lumii se apropiá de patima, a desfasiuratu apostoliloru sei suferintiele, prin cari voru avé ei a trece, si le a predisu chinurile si persecutiunile, ce le voru intempiná din partea lumii, cum si aceea, cà numai, dupace voru trece prin tóte acestea, voru triumfá, si voru dobandí cunun'a fericirei eterne.

Éta dara aci indigitatu modulu, prin carele ne potemu ridicá din nomolulu impregiurárilor, in cari traimu, carele se reasuma pre scurtu in lupta si sacrificie, medilócele, prin cari a triumfatu religionea crestina! Voi cei ce ati primitu dela duchulu domnului armele cele mai puternice: crucea si evangeli'a, cautati a ve insusí acestu modu de viétia, folositi-ve de armele vóstre, ca se faceti din poporulu, ce-lu pastoriti unu poporu alesu, si astfeliu se meritati numele de „preotia alésa!“ Voi, cei pastoriti, ascultati de invetiaturile pastorilor vostri si le aplicati acelea in viétia si faptele vóstre! Cei avuti se alergamu cu ajutoriulu nostru in alinarea dureriloru seracului, orfaniloru veduveloru si instituteloru de invetiamentu! Seracii se intrebuintiamu poterile, cu cari ne a inzestratu Ddiu in lucru si asudare, ca se ne cascigamu cele necesarie, si se nu fimu avisati a traí spre greutatea altor'a! Inteligentii se ne intorcemu catra poporulu, carele ne a nascutu si crescutu, se-lu invetiãmu, se-lu luminãmu, si astfeliu se-lu ridicamu din miseri'a, in carea traiesce, ca se ne eluptãmu si noue onórea, ce voimu se ni o dea lumea!

Acestea se le facemu cu totii, fara diferintia de rangu si clasa condusi de spiritulu dragostei crestinesci, ca iubindu-ne unulu pre altulu, si facendu faptele dragostei, in sensulu evangheliei „Domnului domniloru“ se-si „reverse si tatalu nostru celu din ceriuri darurile sale cele bogate asupra nóstra si asupra urmatoriloru nostri, si se ne tréca din apatia si mórte la viétia!

Se nu ne amagésca deci nici decãtu starea nóstra actuala, ci desbracandu-ne de omulu celu vechiu, se ne imbracãmu in omulu celu nou, de omulu celu nou, se gustãmu cu totii din bogati'a bunatãtii si a darului datu de „mielulu Domnului, carele s'a adusu pre sine jertfa pentru peccatele lumii;“ se ne bucuramu la „més'a cea plina intru bucuri'a domnului nostru Iisusu Cristosu, pentrucã „darulu este multu si bogati'a este mare;“ se uitãmu si se iertãmu tóte pentru inviãra domnului, ca bucuri'a nóstra se lase urme adenci in inimele nóstre, pentrucã pre viitoriu „se ne imbracãmu cu lumin'a lui Cristosu ca cu o haina,“ si ca cu unu scutu in contra tuturoru relelor, si asia se strigãmu: „Cristosu au inviatu din morti cu mórtea pre morte calcandu“ etc.

Dea ceriulu, ca precum piere fumulu se péra, precum se topesce cér'a de faci'a focului, asia se péra dela faci'a si din mediloculu nostru peccatele nostre. Dea ceriulu, ca bucuri'a nóstra de astadi se inaugureze o era noua, o era binecuvantata de Domnulu, in viétia bisericesca si nationala a poporului nostru!

Aron Hamsea.

Interpretarea Statutului organicu.

Sinodulu episcopescu si Congresulu nationalu bisericescu.

Sinodulu episcopescu si congresulu nationalu in biseric'a provinciei nostre metropolitane sunt done autoritati sinodale, de unu caracteru deosebitu, precum si elementele ce constituiescu biseric'a sunt deosebite. Bine si frumosu este a practicã sinodalitatea astfeliu, inse reu este, cà Stat. organicu nu determina precisu reportulu intre aceste doue autoritati sinodale, deorace din praes'a bisericeii nu aflãmu, ca inir'o provincia metropolitana se fi coorporatu doue sinode deodata. Sinodele de care facu mentiune canónele positive ale bisericeii, se reducu la trei specie: sinode ecumenice, nationale si provinciale séu locale. Nici odata in sa caracterulu sinódeloru nu s'a hotãritu dupa natur'a obiectelor de care s'au ocupatu, ei totdeuna cu privire la persónele si bisericile ce au fostu reprezentate in ele. Astfeliu, ecumenice se numescu sinodele in care e reprezentata intrég'a bisericã universalã, nationale se numescu sinodele la care se coaduna toti metropolitii si episcopii unei natiuni séu tieri, precum sunt sinodele ce s'au tinutu in Cartagena; in fine, provinciale séu locale, se numescu sinódele, in care se intrunescu metropolitulu cu episcopii sufragani. La acésta ultima specia apartiene si sinodulu episcopescu din metropoli'a nóstra.

Dara Congresulu?

Cu adevãratu, metropolitulu de pia memoria, fericitul Andrei Siaguna in „Dreptulu canonicu“ clasifica sinodele cu privire la obiectele pertractande, si de aici destinge elu dóue felii de sinóde in generalu, unulu asia numitu dogmaticu si altulu biserico-administrativu. Nu seiu in sa pe ce si-va fi basatu acésta osebire esentialã fericitul metropolitulu, càci in praes'a sinódeloru bisericeii antice nu aflãmu urme despre ea nicaireã. Sinódele antice, conformu necessitatii, decideau asupra tuturoru causeru bisericesci, fie fostu ele de natura dogmaticã, administrativa ori economicã, ma putemu dice, cà pe langa canónele privitórie la dogme, ele mai multu se ocupau cu cestiunile de administratiune si economice ale bisericeiloru. Lucru forte naturalu. Dacã sinódele aveau facultatea necontestabila a decide in cestiunile dogmatice, cu atãtu mai multu o aveau acésta facultate in celeã administrative.

Sinodulu episcopescu alu provinciei nóstre metropolitane, dupre statutulu organicu, a impartitu sarcin'a administratiunei cu congresulu, in sa in modu neesplacatu; sfer'a lui de activitate delimitata in statutu se pare prea angusta, si din contra sfer'a de activitate a congresului pare a taiá in modu indirectu in drepturile canonice ale sinodului episcopescu. Asia §. 154. p. 2. din Statutu dice: de competintia congresului se tiene „Regularea si conducerea tuturoru trebiloru bisericesci, scolari si fundationali pentru intrég'a metropolia.“ „Trebile bisericesci“ aci este unu terminu prea generalu si vagu,

care se p \acute{o} te interpret \acute{a} in multe forme, si astfelu o autoritate sinodala p \acute{o} te se prejudece celeialalte, congresulu pote scurt \acute{a} pe sinodulu episcopiloru in drepturile sale, candu fiacare din aceste sinode, trebue se fie autonomu in sfer'a competintiei sale.

Insa daca vomu esamin \acute{a} natur'a sin \acute{o} deloru locale, si statutulu nostru organicu nepreocupati, atunci usioru vom sc \acute{i} trage lini'a demarcator \acute{i} e intre sinodulu episcopescu si congresulu nationalu.

Sinodulu episcopescu s \acute{e} u localu din metropoli'a ortodoxa a Transilvaniei, si-are temeulu seu in praes'a neinterupta a biserice \acute{i} orientale, pentruc \acute{a} episcopatululu nu lucr \acute{e} za dec \acute{a} tu in comunu la guvernarea biserice \acute{i} . „De doue ori in anu se fia sinodulu episcopiloru etc.„ (can. 37 ap.) si „In fiacare anu de doue ori se se adune in sinodu episcopii fiacarei provincie“ (can. 5. sinod. I. eum.) Astfelu daca „statutulu organicu“ amintesce, asia dicandu, numai in trec \acute{a} tu de sinodulu episcopescu, ac \acute{e} st'a si-are ratiunea sa in institutiunile canonice, care prescriu si regul \acute{e} za in detaiu t \acute{o} te agendele privitor \acute{i} e pe guvernamentulu bisericescu. Deunde urm \acute{e} za, c \acute{a} sinodulu episcopescu, in administratiunea si disciplin'a biserice \acute{s} ca are se proc \acute{e} da in conformitate cu can \acute{o} nele biserice \acute{i} ecumenice. Asiadara cerculu lui de activitate este mai largu ca alu congresulu, pentruc \acute{a} ac \acute{e} st'a e restrinsu intre marginile statutulu, pecandu sinodulu episcopiloru si-intinde activitatea sa mai de parte, asia este natur'a lui. Cu t \acute{o} te acestea congresulu inca si-are sfer'a sa de lucrare in organismulu biserice \acute{i} , menita se insiureze episcopiloru sarcin'a grea in guvernarea cu sporiu bunu a biserice \acute{i} si a turmei concrediute pastoriei lor. Sunt insa unele cause, care desi apartienu la administratiune, resolvirea lor depinde in prim'a linia dela sinodulu episcopiloru. Aci voiu amint \acute{i} numai una, despre care statutulu nu amintesce nimicu.

In mai multe renduri s'a manifestatu in sin \acute{o} de si congresu dorint \acute{i} a d'a inmult \acute{i} numerulu eparchieloru in metropolia, adeca d'a infinti \acute{a} episcopie noue. Cum se procedemu la astfelu de lucrare? Dupa „Dreptulu canonicu“ de Andrei Siaguna: „Eparchii noue se potu infinti \acute{a} numai prin otarirea sinodulu metropolitane constatatoriu din reprezentantii clerulu si ai poporulu credintiosu din t \acute{o} te eparchiele, care se tienu de metropolia.“ Va se dica, infintiarea de eparchii noue este atributiunea propria a congresulu? Da, este a congresulu, insa ea atinge la locul d'antaiu sinodulu episcopiloru; fora votulu ori consensulu acestuia nu-mi potu inchipu \acute{i} o lucrare de at \acute{a} ta importantia in ierarchi'a biserice \acute{s} ca; nu, pentruc \acute{a} motivele binecuvantate pentru infintiarea vreunei eparchie noue potu f \acute{i} s \acute{e} u estinderea prea mare a eparchieloru existente, s \acute{e} u inmultirea populatiunei, inc \acute{a} tu este imposibilu episcopulu se p \acute{o} ta corespunde indatoririloru canonice, de-a cercet \acute{a} si a inveti \acute{a} turm'a sa cuventatorie dupa recerintie. La totu casulu insa, elu este competente a se pronun \acute{c} ia in cestiune, pentruc \acute{a} elu p \acute{o} rta sarcin'a pastoriei, elu scie daca p \acute{o} te corespunde chiamarei

sale ori nu p \acute{o} te? Afora de ac \acute{e} st'a se scie in deobste c \acute{a} infintiarea unei eparchie noue inv \acute{o} lve in sine necessitatea instituirei de episcopu eparchiotu, unu dreptu eschisivu alu sinodulu episcopescu, care nu s'ar potea manifest \acute{a} liberu, daca eparchiele s'ar infinti \acute{a} numai prin conlucrarea congresulu, cu eluderea sinodulu episcopescu.

Nu-mi este scopulu se trecu la specialitati. Am espusu numai unu casu de natura dubia si neatinsu in statutulu organicu, pentruca cei chiamati se aiba oca-siune d'a medit \acute{a} asupra reportulu dintre sinodulu episcopescu si congresulu nationalu, despre care eu de astadata vorbii numai in liniaminte generale si pe scurtu.

♂

Érasi scol'a confessiunala elementara.

Credemu a fi aretatu in numerii precedinti, c \acute{a} moralitatea — prin urmare bunastarea poporulu nostru, intre constelatiunile actuale politice, si-are bas'a neclatinavera in scol'a confessiunala elementara, de carea se frangu lovirele crude ale dusimaniloru, ca si valurile cele furibunde ale oceanulu de stanc'a de granitu.

Vino dar' stimate invetiatoriu se cercet \acute{a} mu impreuna mai departe, cumu amu potea fortific \acute{a} scol'a ac \acute{e} st'a, ca se fia adevrata stanca de granitu pentru periclele ce ni amenintia esistent \acute{i} a natiunala si moralitatea strebuna!

Postulatele principali ale scolei confessiunale elementare le-amu statoritu in cualificatiunea corespundiet \acute{o} ria a invetiatoriloru si in dotarea materiala a acestor'a, conformu pusetiunei lor. Porumbii fripti nu mai sbora in gura; daca nu vomu face noi pasii necessari, atunci apath \acute{i} a generala, de care bolesce inteligent \acute{i} a n \acute{o} stra, ne face se fimu pessimisti si se nu mai astept \acute{a} mu dela nimene ajutoriu. Interesulu corpulu invetiatorescu recere, ca fia carele se posieda cualificatiunea corespundiet \acute{o} ria. Esperient \acute{i} a inse ni-areta cu dorere, c \acute{a} ac \acute{e} st'a nu esista pretotindenea. Umerii invetiatoriloru cualificati voru simt \acute{i} aici povar'a cestiunei, cum se se ajute si cei mai pucinu cualificati si se se inaltie la culmea demnit \acute{a} ti. Resolvirea acestei cestiuni nu e noua, o afl \acute{a} mu aplicata prin tierile cele mai multu civilisate dec \acute{a} tu ale nostre. Invetiatorii cut \acute{a} ru \acute{i} districtu se intrunescu in reuniuni si aici si-desbatu afacerile cele vitale. Afl \acute{a} mu cu placere, c \acute{a} si invetiatorii nostri au intielesu necesitatea astoru feliu de reuniuni, si pre unde nu a strebatutu ideea ac \acute{e} st'a, dorimu se o vedemu ambraciosiatu c \acute{a} tu mai curendu.

Un'a dintre afacerile cele mai urgente ale reuniuniloru ar f \acute{i} „infintiarea bibliotecelor,“ din care si unulu si altulu si-ar potea suplen \acute{i} lips'a cuoscintieloru necesarie. Fora sacrificie nu se pote realis \acute{a} nimicu, asi \acute{a} dara si aici se recere, ca fia care membru alu reuniunei se contribu \acute{e} sca dupa poteri una sumulitia c \acute{a} tu de neinsemnata si astu-feliu

reuniunea se puna baza bibliotecei. Intru câtu cunoșcemu autorii operelor didactice romanesci, acești'a cu placere ar grabi' fia carele cu câte unu exemplariu la apelulu emanatu puru si simplu din indemnulu de a promová interesele scolei confesiunale elementarie. Facundu-se odata inceputulu, amu vedea in scurtu timpu inaltienduse toti invetiatorii pre culmea cuvenita. Se cere inse resolutiune si vointia firma dela fia care membru; cu renitentii se se pasiesca rigo-roso, si in casuri extreme se se esileze din sinulu reuniunei si apoi chiar si din alu corpulu didacticu.

Procurandu-si astufeliu toti invetiatorii cualifica-tiunea necesaria, li-se deschide numai decâtu unu medilocu se-si asecureze pusetiunea de atari. Ca apo-stoli ai moralității potú intrá acumu usioru in sinulu poporului, i potú aretá in colorile cele mai vie ne-cesitate scoleloru confesiunale elementarie si po-porulu nostru nu a decadiutu nici de câtu intru atâta — dupa cumu sustienu pessimistii cei de profesiune — ca se nu puna umerulu si se se scape insusi de perire; poporulu insusi va fi acel'a, carele va sacri-ficá pentru invetiatorii sei atâta, câtu li-e de lipsa acestor'a, ca se creșca din pruncii lorú ómeni morali, romani buni si cetatiani adevirati.

Societatea, a cărui fetu sunt scolele confesiunali, e biseric'a si aperatorii acestei'a in lini'a prima preo-timea. Biseric'a si scol'a sunt coordonate, prin urmare si preotulu cu invetiatoriulu. Precumu nu ni-potemu intipuí dia fora sore si sore fora dia, astufeliu nu potemu presupune, cá unu preotu lucréza cu succesu in vi'a domnului, daca nu va fi succedatu de inve-tiatoriu si din contra. Preotulu, semenatoriulu mora-lului, si invetiatoriulu, preparatoriulu straturiloru, in care are se-si semene cel'a sementi'a sa, trebuie se lucreze mana in mana. La ce rezultate se pote asteptá agronomulu, carele arunca sementi'a cea nobila intre spini si polomide; séu ce fructe pote sperá, daca arunca sementia veninósa in pamentulu celu mai bunu? Numai acel'a are secerisiu bunu si bogatu, carele semena sementia buna in pamentu bunu.

Invetiatorii asiá dara trebuie se se puna in con-tielegere cu preotii, séu altmentrea dicundu, preotii trebuie se grigésca de inffiorirea scoleloru cá-ci la din contra mane poimane, prepadindu-se scol'a, furtun'a nu va crutiá nici biseric'a; langa mormentulu inve-tiatoriului se va mai redicá unulu si acel'a de securu va fi alu preotului. Perielulu e pre câtu de mare, pre atâtu de evidentu si cine nu grigesce la timpu de stirpirea lui, acel'a pecatuiesce chiar ca si cora-bieriulu carele, suferindu a dóu'a óra naufragiu, in-vinovatiesce pre Neptunu.

Preoti cu crucea-n frunte, voi adevirati tribuni ai moralei lui Christosu, mai redicati-ve odata din somnulu celu fatalu si acumu candu capulu celu ne-vediatu alu bisericeii, restornandu pietr'a de pe mor-mentu, a orbitu cu radiele adevierului pre tirani si

pre pigmei, redicati si voi pietr'a cea ucidiatoria de pre mormentulu, in carele jace scol'a confesiunala elementara si ajutati pre invetiatori se vi-deschida campulu, in carele se poteti semená sementi'a lui Christosu! In puterea vostra jace posibilitatea de a face pre credintiosi — natiunea intrega se se salute pre dreptu cu „Christosu a inviatu!“

Séu daca nu — atunci voi scole inmormentate auditi vocea veacului lumineloru si scolati-ve dupa cumu s'a scolatu Lazaru, audiendu vocea lui Christosu! Dar vocea veacului trebuie se resune din gur'a preo-tului, cáci la din contra acest'a nu e preotu romanescu. Sa-va a suferitu batai cu vine de bou in piati'a Vintiului de diosu si in urma chiaru morte de pe dealulu celu tiepisiu dela Ieciu, pentrucá a fostu Metropolitu si preotu romanescu si pentrucá si-a aperatu credintiosii — natiunea de profanările inimiciloru; si numele lui va traí pana candu se va mai audí pre undeva limb'a romanésca. Asiá dara, daca voiesce cineva se fia preotu romanescu adevieratu, atunci trebuie se grigésca de salutea turmei sale si mai alesu acumu, candu lupii stau se ne inghita. Salutea natiunei pote nasce nu-mai din scol'a confesiunala, asiá dara e conditiune sine qua non, ca preotulu se lucreze din tote po-terile pentru delaturarea releloru, ce bantuiescu scol'a elementara confesiunala, si credemu cá nu ne insie-lámu daca asteptámu imbunatatire repentina. Preotulu o pote face convingendu poporulu despre necesitatea scolei si de aici apoi ingrigindu-se de promovarea stárei materiale si spirituale a invetiatoriului, alipindu-se, séu mai bine ponendu-se chiar in fruntea reuni-uniloru invetiatoresci, intru câtu recere cualificatiunea invetiatoriloru.

Nici preotului, nici invetiatoriului nu-i este permisu se fia condusu de interese particulare intru imple-nirea functiuniloru sale; asemenea nu se unesce cu demnitetea nici unui'a se nutrésca ura in inim'a sa, cáci unde domnesce ur'a, acolo nu incape moralitatea; deci armoni'a, sinceritatea si concordia inffiorésca in inimile vostre si inzestrati cu aceste odore divine dati unulu altuia man'a si redicati flamur'a voue concre-diuta, ca se ve redice si pre voi poporulu la demni-tatea ce vi-compete, ér lumea si in specia dusimanii nostri se inmarmurésca de forti'a poporului romanu!

Teodoru Ceontea.

Religiunea si influinti'a ei asupra omenimei.

(Continuare.)

Esperienti'a ne aréta, cá in omu esista unu in-demnu, o dispusetiune, o putere, carea lu-silescce a-si formá o cunoscentia despre Dumnedieu, si prin carea se producu in elu semtiementele religióse. La tóte po-pórele aflámu datine si representatiuni religióse. Ori câtu diferescu singuratecele popóre in ideile lorú religióse; totusi tóte recunoscú o putere, de carea

omulu se semte dependinte, pre carea o adoréza, si careia i se inchina. Aceste representatiuni si datine religiöse nu sunt altu-ceva, decâtu espressiunea unei dispusetiuni inascute in omu de a-si cunósce pre creatoriulu seu, carea se pune in activitate, indat ce se desvólta in elu conscientia de sine. Daca istoria ne aréta inse, cà popórele au orbecatu si órbea in representatiunile loru religiöse, acést'a nu disputa nici decâtu esistinti'a dispusetiunei inascute in omu pentru religiune, carea-lu indémna intocma precum se indreptéza magnetulu spre nordu, si precum tientese ochiulu dupa lumina — a cunósce pre Dumnedieu; ei numai ne aréta, cà acésta dispusetiune lasata de sine este slaba, si cà ea are lipsa de ajutoriu.

Daca privimu pre omu in starea lui naturala, neprefacuta si libera de orice prejudetiu, ca pruncu; atunci potemu observá, cà elu si-insusiesce cunoscintiele religiöse, ce i le predau parintii si invetiatorii lui cu o deosebita aplecare si vioitiune. Prunculu se alipesce de invetiatoriulu seu cu atât'a incredere, candu acést'a i desfasiura principie religiöse, încátu privindu-lu cu atentiune, ti-se pare, cà asculta lucruri degiá de multu cunoscute. Din starea, in carea se afla prunculu in atari momente, póte conchide cu securantia omulu cunoscetoriu, cà in pruncu exista o putere deosebita, carea lu-face se créda in esistinti'a unei fientie supreme etc. Acésta putere nu este alt'a, decâtu dispusetiunea lui inascuta pentru religiune. Altfeliu ce l'ar poté face pe pruncu se créda lucruri, pentru cari esperientia lui nu i da nici unu motivu, si cari sunt mai pre sus de orice esperintia, daca in internulu lui nu ar avé o dispositiune corespundietória, carea se simte satisfacuta si multumita numai atunci, candu afla chрана de ajunsu in insusirea principiiloru religiöse!

Daca privimu preste religiunile tuturoru popóreloru, vedemu, cà tóte representatiunile loru religiöse nu sunt alteva, decâtu nesce idei despre lucruri nevediate si ascunse, despre lucruri, pre cari ochiulu omenescu nu le a vediatu, si urechi'a nu le a auditu; tóte ne spunu despre esistinti'a uneia, séu a mai multoru fientie superióre omului si lumii, despre o lume, ce nu cade sub sensurile nóstre, despre legi si poteri ascunse, ce lucra in omu si in natura. Asia aflámu la tóte popórele ideia despre esistinti'a uneia séu mai multoru fientie eterne, ideia de nemurirea sufletului, de o cauza suprema, de o fientia atotpoternica, de o vointia suprema si santa, de o fientia perfecta etc. Desi aceste representatiuni religiöse sunt la multe popóre schimonosite prin politeismu, totusi la tóte aflámu mai multa séu pucina credintia in dependinti'a omului de un'a, séu mai multe poteri nevediate. Standu lucrulu astfeliu se nasce intrebarea, cum se nascu aceste representatiuni religiöse in omu, candu obiectele ce le reprezenta ele, nu cadu sub sensurile nóstre, si sunt mai pre sus de orice esperintia omenésca? Acésta intrebare remane nedecisa, daca nu recunóschemu in omu esistinti'a unei dispositiuni inascute pentru religiune. Daca recunóschemu inse representatiuni religiöse, atunci

manecare, respective esistinti'a unei dispositiuni inascute pentru religiune.

In omu se afla deci neconditionatu o putere, carea lu-face se créda, cà afara de obiectele, ce cadu sub sensurile sale, mai exista si lucruri nevediate, netrecetórie, eterne, puteri si cause superióre, carora elu este dependinte. Acésta credintia ete o convictiune, prin carea noi ascriemu esistintia reale unoru lucruri, cari nu le potemu cunósce numai prin esperientia nóstra, inse avemu motive interne, cari ne indémna a tiené, cà ele in adevéru exista. In viéti'a de tóte dilele, daca ne espune unu omu, càruia nu i potemu disputá sinceritatea un'a séu alt'a intemplantare, fara se avemu motive pipaibile pentru respectiv'a intemplantare, o tienemu de adevérate, pentrucà avemu, motive interne, cari ne indémna a tiené, cà ea in adevéru asia s'a intemplantu.

Precum ni se intemplantu in viéti'a de tóte dilele, cà tienemu de adevérate, lucruri, despre cari nu ne am cascigatu cunoscintie imediatu prin observarea nóstra propria facuta cu ajutoriulu sensuriloru, pentrucà avemu motive interne, cari ne indémna a le tiené de adevérate, resp. a le crede: tocma asia sta lucrulu si cu religiunea: noi ascriemu esistintia reala fientieloru, de cari ne spune religiunea, pentrucà avemu motive interne, cari ne indémna a o face acést'a, si asia dàmu crediementu neconditionatu, tienemu de adevérate lucruri, pre cari nici nu le audimu, nici nu le vedemu, despre a caroru esistintia este inconvinsa totusi intréga lumea.

Cu notiunea „credu“ se nu confundámu inse notiunile: „presupunu,“ „dau cu socotéla“ si altele, pentrucà notiunea credu insemnéza „tieu de adevéru,“ pre bas'a increderi mele interne. In internulu nostru exista o incredere tare si neclatita, carea ne face se ne convingemu despre adevéru superióre acelor'a, despre cari ne cascigámu convictiune prin ajutoriulu celoru 5 sensuri. Precum credemu, cà nu ne insielámu, candu suntemu conscii de esistinti'a si activitatea nóstra: tocma asia credemu, cà cunóschemu pre acéla, carele este mai pre sus de noi si de sensurile nóstre, pentru cà in internulu nostru se afla o voce, carea ne descopere cele nevediate, si catra carea ne aplecámu urechi'a nóstra cu tóta increderea. Lucru naturalu, cà cine nu asculta de acésta voce, acéla nu se póte nici convinge; dar unu astfeliu de omu este fientia cea mai nenrocita din lume. Elu si-a perdutu punctulu de manecare, s'a despoiatu de anghir'a ce a tare, chlamata de a-lu sustiené si incuragiá, candu vinu preste elu greutatile vietii; elu nu mai este capace a crede in nimicu, nu mai tiene nimicu de adevératu, si mai curendu séu mai tardiu vine in pusetiunea, de se indoiesce chiar si in aceea, cà exista si respira. Acésta incredere, acésta credintia este bas'a si sufletulu tuturoru religiuniloru.

(Va urmá.)

lipsa de acést'a, dar astadi impregiurarile sunt de totu altele. Economulu solvesce astadi contributie si pórtá sarcini mari, lipsele si recerintiele lui sunt mai mari, in urmare venitele lui inca trebuie potentiate. Aci trebe invetiatura dupa cum pretinde timpulu de acumu, cáci poporulu nu prevede acést'a ci numai simte cá piere din di in di pentru cá nu póte suportá sarcinele de acumu in proportie cu venitul — dupa economi'a timpurilor vechi.

Mai nainte de tóte economulu se scie si se pricépa, unde si ce e rentabilu de a semená si a prasí. Se se stradúesca a nu lasá o palma de locu fara a-lu folosí. A-si castigá celea trebuintóse pentru sustienerea sa si familiei prin economia si apoi a castigá naturalie pentru vindiaie cu acaroru pretiu si-castiga cea ce elu nu póte produce. Cu economi'a buna sta in legatura vointi'a de a ajunge in stare materiala mai buna. Intre preotii si in poporulu nostru — respectu esceptioneloru — sunt ómeni in stare buna, dar cu durere, vedi la multi preoti si in multe comune gradini cari tota véra stau ne lucrate ne aducandu nici unu folosu, nu vedi unu pomu, o leguma, nemicu in ele. Punu intrebarea, ce capitalu, ce spese si cáta ostanéla trebuie pentru a semená o gradina cu pasula, cartofi, cépa aiu, salata, etc. etc. a sadí si oltuí unu prunu, maru, peru, visinu etc.? Si cátu e de bine candu omulu nepotenduse despartí de seracia si lipsa baremu pentru sine si famili'a sa are la unu timpu séu peste totu anulu póme si legume séu tocmai are de prisosu, si vendiendule si-cumpera celea de lipsa. Daca apoi e vorba de agricultura — potu dice, cá pamantulu preotului se deschlinesce prin lucrarea rea ca si a tieranului. En se cautamu doue comune situate langa olalta, una nemtiésca si una romanésca, ce diferintia batatóre la ochi! ca si candu poporulu nostru nu ar fi capabilu a produce ceva bunu. I lipsece invetiatur'a si esemplulu conducatoriloru sei, i lipsece mai departe admonitiile de a se lapadá de nepasare si trandavie, de beutura stricatiosa de naravuri rele, i lipsece instructiunea pentru viatia rationala, sirguintia si cumpetu bunu. Daca preotii voru lucrá spre a delaturá aceste, daca in institutele pedagogice si teologice se va propune principiile economiei si toti vomu fi activi; atunci starea materiala a poporului se va ameliorá dinpreuna cu a preotiloru facanduse apoi posibilu a infintia si contribuí la asociari spre a produce rezultatulu doritu adeca a ne face o viatia placuta, a ne ingrigí de noi si ai nostri in ori ce casualitati grele, atunci infintiarea fondului de pensiuone va avea de buna sama rezultatulu ce ilu vedemu la alte popóra si alte clase de ómeni.

Promitiendu, cá la cestiunea acést'a voui comunicá si altele totu din viati'a nóstra economica *) sum cu distinsa stima,

„*Unu asesoru consistorialu.*“

Diverse.

„*„* **Visitatiune canonica.** Luni a dou'a di de Pásci, Preasanti'a Sa Dlu Episcopu diecesanu Ioanu Metianu va face visitatiune canonica in comunele Giorocu, Minisiu si Paulisiu; éra Marti in comunele Cuvinu si Covasintiu.

— **Deputati sinodali** in dieces'a Aradului s'au alesu: in cerculu Vinga Vincentiu Babesiu; in Banat-Comlosiu Vincentiu Babesiu si G. Gataiantiu, in cerculu Birchisiulu Laurentiu Barzu si Constantiniu Lazaru; in cerculu Temisiorei Paulu Rotariu; in cerculu Chisineului Michailu Veliciu si in cerculu Beinisiulu Demetriu Moga.

+ **Bibliografia.** A esitu de sub tipariu „Socot'a teoretica si practica“ manualu pentru scolele poporale romane de Ioanu Tuducescu, invetiatoriu in Lipova. Partea I. Se capeta de vendiare la autorele cu pretiulu de 20 cr. esemplariulu.

*) Se va primí cu multiamita.

Red.

Redactoru respundietoriu: **Vincentiu Mangra.**

Concursu.

2—3.

Se deschide concursu pentru vacantele parochii din Cottulu Bihoru protopresbiteratulu Pestesiuului.

1. Pentru **Bratca** cu terminu pana la 21. Aprilie v. a. c. in care día va fi si alegerea. Emolumintele sunt dela 139. case cáte una vica de cucuruzu sfarimatu, 1. jugeru de pamentu, cartiru liberu cu gradina, si stólele indatinate dela 180. numere.

2' Pentru **Balnaca** cu terminu pana la 22. Aprilie v. a. c. in care día va fi si alegerea. Emolumintele sunt dela 130. case cáte una vica cucuruzu sfarimatu, dela tóta cas'a 20 cr. pentru fenu, dela tóta cas'a una día de lucru, cartiru liberu, si stólele indatinate dela 180. numere. ambele aceste parochii sunt de clasa a III.-a. Doritorii de a ocupá vreuna din aceste parochii sunt poffiti a-si trimite recursele loru instruate in intielesulu statutulu organicu comiteteloru parochiale adresate subscrisului.

Datu in Bratca in 2. Martiu v. 1877.

Comitetele parochiale.

In contielegere cu mine **Teodoru Filipu**, administratoru ppecu.

2—3.

Pe bas'a ordinatiunei venerabilulu consistoriu eparchialu gr. or. oradanu datulu 7 Martiu a. c. Nr. 100 Pl. se escrie concursu pentru deplinirea vacantulu protopresbiteratu alu tractulu Pestesiu, subsistinti'a protopresbiterala se cuprinde din urmatoriele: 1. Birulu protopresbiteralu usuatu dela preotimea parochiala din tractu. 2. Tacs'a pentru siedulele de cununia cáte cu 2 fl. v. a. 3. Parochi'a protopresbiterala in Lugasiulu inferioru cu emolumentele. a) Cortelu liberu cu gradina introvilana. b) Pamenturile (estravilane) parochiale de 9 jugere si 564^o □ catastr. c) Biru preotiescu dela 116 case, cáte o mesura de cucuruzu sfermatu, si stólele indatinate. Recurentii au se produca documinte autentice despre acea: cá pelanga sciintiele teologice au absolvitu 8 clase gimnasiali cu succesu bunu, si cá sunt binemeritati pe terenulu bisericescu si scolaru. Recursurile adresate comitetulu protopresbiteralu alu Pestesiuului sunt de a se tramite la subscrisulu comisariu consistorialu in Oradea-mare, pana la ¹/₁₃ Maiu a. c.

Oradea-mare, 10 Martiu, 1877.

Pentru comitetulu protopresbiteralu **Petru Suciu**, comisariu consistorialu.

3—3.

Pentru statiunea invetiatoresca din comun'a Ch. Apati in protopopiatulu Oradii mari, se escrie concursu, cu terminu pana in 10. Aprilie a. c. v. candu va fi si alegerea. Emolumintele sunt: bani 60 fl. ¹/₄ de pamentu classa I. 15 cubule de bucate in grauntiu (10 de gráu 5 ordiu) accidentiele cantonale, cortelu liberu si paie de incalditulu scólei. Concurrentii au a-si adresá recursurile comitetulu parochialu trimitiandule de adreptulu la protopopulu Oradii mari pana la terminul prefriptu, avendu in cutare Dumineca a se aretá in St. Biserica, spre a-si dovedi desteritate sa in cantari.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine **Simeonu Bica**, protopopulu Oradii mari ca Inspectoru.

3—3.

Pentru deplinirea postulu invetiatorescu dela scóla confesiunala din Chechesiu, se escrie concursu. Emolumentele sunt: a) 122 fl. v. a. b) 40 meti bucate, jumatate gráu, jumatate cucurudiu; c) 12 stangini de lemne, din care are a se incaldí si scóla; d) cortelu liberu cu gradina de legume. Recurentii se-si adreseze recursele loru, intitulate comitetulu parochialu din Chechesiu, la oficiulu inspectorulu alu Seca sului pona in 29 martiu st. v. a. c. in care di va fi si alegerea.

Chechesiu 25 febr. 1877. Comitetele parochiale.

In contielegere cu **Procopiu Lelescu**, inspectoru.